

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการศึกษากรณีปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร (Food Delivery) พบว่า บทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ยังไม่มีการกำหนดในเรื่องการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหารไว้อย่างเป็นรูปธรรม มีเพียงการกล่าวถึงค่านิยมขยะมูลฝอยไว้อย่างกว้าง และการส่งเสริมด้านมาตรการภาษีที่ยังไม่มีการบังคับใช้อย่างชัดเจน ตลอดจนการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งของประเทศไทยยังไม่มีประสิทธิภาพและมีอัตราการเพิ่มของขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมากขึ้น เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและมนุษย์น้อยที่สุด จึงเป็นที่มาของการศึกษาประเด็นปัญหาทางกฎหมายในครั้งนี้ และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย (1) เพื่อศึกษาแนวคิดหลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร (2) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งของต่างประเทศและประเทศไทย (3) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร และ (4) เพื่อศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาในการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้จึงสรุปประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งเป็น 3 ประเด็นดังนี้

ประเด็นปัญหาการนิยามและการแบ่งประเภทของขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use plastic) เนื่องจากกฎหมายของประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดคำนิยามของคำว่าขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเพียงแต่จัดอยู่ในกลุ่มของขยะมูลฝอยที่สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท จึงยังไม่มี ความชัดเจนในการตีความ ซึ่งเป็นปัญหาในการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งและส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเป็นระยะเวลานาน

ดังนั้น การให้คำนิยามและการแบ่งประเภทของพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ควรกำหนดให้เป็นการเฉพาะ โดยแยกออกจากคำว่า ขยะมูลฝอย ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนสามารถตีความและแบ่งประเภทของขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งได้ชัดเจน เพื่อกำหนดแนวทางและวิธีการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป ดังเช่นสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศสหภาพยุโรปได้กำหนดคำนิยามและแบ่งประเภทของพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งไว้อย่างชัดเจนและมีความหมายอย่างแคบลงชัดเจน ทำให้ประเทศดังกล่าวสามารถแบ่งขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งและสามารถจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกำหนดมาตรการส่งเสริมสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร เพื่อจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ประเด็นปัญหานี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีเพียงการกำหนดอำนาจของคณะกรรมการควบคุมมลพิษที่จะเสนอแผนปฏิบัติการและส่งเสริมมาตรการด้านภาษีไว้แต่การใช้อำนาจดังกล่าวยังไม่สามารถกำหนดเรื่องภาษีสิ่งแวดล้อมและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งยังไม่เกิดความชัดเจนสำหรับการกำหนดมาตรการส่งเสริมเกี่ยวกับด้านภาษีอากรที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหาร ประกอบกับการขยายตัวของธุรกิจด้านอาหารและเครื่องดื่มเพิ่มขึ้น แต่ผู้ประกอบการร้านอาหารยังไม่ตระหนักถึงการเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น หากมีการกำหนดมาตรการด้านภาษีอากรและค่าธรรมเนียมสำหรับการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยใช้มาตรการจูงใจและมาตรการทางภาษีมาผลักดันให้เกิดการควบคุมการใช้ขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และนำไปสู่การจัดการขยะพลาสติกดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการร้านอาหารต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการลดและเลือกใช้ผลิตภัณฑ์อย่างอื่นแทนการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยให้ความร่วมมือระหว่างรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำได้โดยมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเป็นการเก็บภาษีจากผลิตภัณฑ์หรือการบริโภคที่ก่อมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม อย่างเช่นสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศสหภาพยุโรปที่ได้มีการเก็บภาษีสิ่งแวดล้อมคู่ขนานกับดำเนินการจัดการขยะพลาสติก และการคิดค่าธรรมเนียมของการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ จะทำให้ลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งได้มากยิ่งขึ้น

ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร เพื่อจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ปัญหาส่วนหนึ่ง

ที่สำคัญของการเกิดปัญหาขยะพลาสติกในอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การรวบรวม การขนส่ง และการคัดแยกขยะที่ยังไม่ชัดเจนและไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มิได้มีกำหนดการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่เกิดจากขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มาจากบริการส่งอาหารของผู้ประกอบการร้านอาหาร

ดังนั้น หากมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการร้านอาหาร ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ตลอดจนการจัดการขยะตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศสหภาพยุโรป ที่เน้นการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง โดยให้ภาครัฐกิจและผู้บริโภคได้เข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงผู้ประกอบการต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อนำไปสู่การจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งอย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการนำมาใช้ซ้ำหรือการนำกลับมาใช้ใหม่ เป็นการวางระบบจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มีเป้าหมายอย่างชัดเจน เพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมสำหรับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาและทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 และบทที่ 3 และการศึกษาเพื่อวิเคราะห์เกี่ยวกับปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร (Food Delivery) ในบทที่ 4 ทำให้ได้มาซึ่งแนวทางและการแก้ไขปัญหาดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับนิยามและการแบ่งประเภทของขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use plastic)

เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ไม่มีการกำหนดคำนิยามของคำว่า ขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเพียงแต่จัดอยู่ในกลุ่มของขยะมูลฝอยที่สามารถแบ่งออกได้หลายประเภท จึงยังไม่มี ความชัดเจนในการตีความของคำนิยามดังกล่าว ดังนั้น ในประเด็นปัญหานี้ ควรแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติในมาตรา 4 โดยเพิ่มคำนิยามของคำว่า พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ดังนี้

“พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง” หมายความว่า วัสดุหรือการประกอบกันของวัสดุใด ๆ ที่ใช้สำหรับบรรจุสินค้า รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมาทั้งหมดหรือบางส่วนจากพลาสติก เพื่อใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ของผู้ประกอบการร้านอาหารและสินค้าอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับกำหนดมาตรการส่งเสริมสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร เพื่อจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 53 (3) ได้กำหนดอำนาจของคณะกรรมการควบคุมมลพิษที่จะเสนอแผนปฏิบัติการและส่งเสริมมาตรการด้านภาษีไว้ แต่การใช้อำนาจดังกล่าวยังไม่สามารถกำหนดเรื่องภาษีสิ่งแวดล้อมและค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ได้อย่างเป็นรูปธรรม จึงส่งผลให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการควบคุมมลพิษยังขาดความชัดเจน จึงเห็นควรเสนอให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษต้องจัดทำแผนมาตรการส่งเสริมด้านภาษีและด้านการลงทุนสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหารเป็นการเฉพาะ โดยเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในฐานะผู้มีอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการกำกับดูแลและเร่งรัดให้มีการออกกฎหมาย ประกาศหรือระเบียบที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะต้องมอบให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงเป็นหน่วยงานหลัก เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการกำหนดมาตรการทางภาษีกับผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร เช่น กำหนดให้ผู้ประกอบการร้านอาหารได้รับการลดหย่อนภาษีหากมีการเลือกใช้วัสดุอื่นแทนการใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง หรือกำหนดให้วัตถุดิบที่นำเข้ามาใช้ผลิตพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้น หรือกำหนดให้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง เพื่อให้ตระหนักถึงการจัดการขยะและจะเป็นแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการร้านอาหารเลือกใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งน้อยลง จึงจะสามารถนำไปสู่การจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหารที่เป็นการเฉพาะและเป็นรูปธรรมมากขึ้น

3) ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร เพื่อจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 78 มิได้กล่าวถึงขยะมูลฝอยและของเสียอื่นที่เกิดจากขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มาจากบริการส่งอาหารของผู้ประกอบการร้านอาหาร ซึ่งเป็นปัญหาส่วนหนึ่งที่สำคัญของการเกิดปัญหาขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งในอัตราที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีเพียงแต่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้เฉพาะในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. 2535 ดังนั้น จึงเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มาตรา 78 โดยให้คณะกรรมการควบคุมมลพิษผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายฉบับนี้เสนอการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการทางวิชาการเพิ่มเติมไว้ในกฎหมายดังกล่าวให้ชัดเจน สำหรับขั้นตอนการรวบรวม การขนส่ง การคัดแยกขยะ และการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งเป็นการเฉพาะ ซึ่งจะทำให้ผู้ประกอบการร้านอาหารสามารถ

ดำเนินการตามขั้นตอนที่ถูกต้องสำหรับการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่เกิดจาก หรือมีที่มาจากผู้ประกอบการร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร เช่น วิธีการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์บรรจุอาหาร ควรเลือกผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม วิธีการคัดแยก วิธีการรวบรวม วิธีการจัดการ ขยะดังกล่าว เพื่อให้การนำกลับมาใช้ซ้ำหรือนำกลับ ไปรีไซเคิลใหม่หรือการวางระบบจัดการขยะ เกิดความยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้ปริมาณขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งลดลง และทำให้การจัดการ ขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการขยะพลาสติกแบบ ใช้ครั้งเดียวทิ้งจากร้านอาหารที่ใช้บริการส่งอาหาร ยังไม่มีบทบัญญัติเป็นการเฉพาะสำหรับกรณี พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งนำไปสู่การจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ถือเป็นกฎหมายกลางสำหรับการควบคุมและป้องกันการ เกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม แต่อาจยังมีความล้าสมัย ไม่ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน ทำให้ เกิดผลกระทบจากการจัดการขยะพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง รวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีด้านธุรกิจ อาหารที่มีการขยายตัวของธุรกิจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่ตามมายังไม่เป็น รูปธรรม และมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ อาจยังไม่สามารถจัดการขยะพลาสติก แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งได้อย่างยั่งยืน ตลอดจนการใช้อำนาจหน้าที่ของรัฐเพื่อกำหนดมาตรการส่งเสริม ด้านต่าง ๆ ที่ยังขาดความชัดเจน ทำให้ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ตระหนักถึงการ ใช้ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม